

LIETUVOS RESPUBLIKOS RYŠIŲ REGULIAVIMO TARNYBAI

Algirdo g. 27A, LT-03219 Vilnius

2009-11-24 Nr. 795

L.R. Ryšių reguliavimo tarnyba		GAUTA
Data:	2009-11-25	
Nr.: 2B -	8872	

NUOMONĖ KONSULTACIJAI DĖL SKAMBUČIŲ UŽBAIGIMO INDIVIDUALIUOSE VIEŠUOSIUOSE TELEFONO RYŠIO TINKLUOSE, TEIKIAMUOSE FIKSUOTOJE VIETOJE, RINKOS TYRIMO REZULTATŲ

Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba (toliau – *Tarnyba*) vykdo viešą konsultaciją dėl skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose telefono ryšio tinkluose, teikiamuose fiksuotoje vietoje, rinkos tyrimo rezultatų.

Susipažinę su pateiktais Ryšių reguliavimo tarnybos įsakymo projektais bei kartu pateikiama rinkos tyrimo ataskaita, pateikiame šias pagrindines pastabas bei pasiūlymus.

I. Dėl skambučio užbaigimo kainų nustatymo tikslingumo

Skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose telefono ryšio tinkluose, teikiamuose fiksuotoje vietoje, rinkos tyrimo ataskaitos (toliau – *Ataskaita*) 3.9.1 p. (88 psl.) nurodyta, jog UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ skambučių užbaigimo paslaugos dalis lyginant su bendra visuose Lietuvos Respublikos teikiamuose tinkluose yra nedidelė. Ši Tarnybos pastaba patvirtina UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ nuoseklią poziciją dėl to, jog negali būti ir nėra tikslinga reguliuoti tokio dydžio alternatyvių fiksuoto telefono ryšio operatorių kaip UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ skambučių užbaigimo kainas, tuo labiau jas prilyginti TEO LT, AB nustatytoms skambučių užbaigimo kainoms, nevertinant eilės skirtumų tarp TEO LT, AB ir alternatyvių fiksuoto telefono ryšio operatorių, įskaitant šių operatorių skirtingus paslaugų teikimo kaštus.

Kartu atkreiptinas dėmesys, jog Europos Komisija 2009 m. gegužės 7 d. priėmė rekomendaciją C(2009)3353 dėl fiksuotų ir mobilių skambučių užbaigimo kainų reguliavimo tvarkos nustatymo. Rekomendacija nustato, jog nacionalinės reguliavimo institucijos įvertinusios padėtį atitinkamose rinkose turėtų nustatyti simetrines skambučių užbaigimo kainas iki 2012 m. gruodžio 31 d. Viena vertus rekomendacija numato pereinamąjį laikotarpį, kita vertus, ji jokių būdu nėra imperatyvas valstybėms narėms. Minėta rekomendacija tik siūlomos, o ne nurodomos galimo ateities reguliavimo gairės.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, jog Europos Komisijos rekomendacija, taip pat Ataskaita daro prielaidą, jog alternatyvūs fiksuoto ryšio operatoriai plėsdami savo tinklus geografiniu aspektu turi galimybes už protingą kainą pasinaudoti buvusio monopolisto infrastruktūra ir taip optimizuoti savo veiklą. Tačiau, UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ nuomone, dominuojantis operatorius sudaro galimas dirbtines kliūtis išsinaudoti jo infrastruktūrai: atsakymo dėl galimybės nuomotis infrastruktūrą ilgas laukimas (abonentai paprastai nori gauti ryšį čia ir dabar, todėl ryšio atvedimo ilgas laikotarpis atbaido dalį klientų), tiesiami per siauri nauji kabelių kanalai, į kuriuos nėra galimybės

įverti naujus kabelius, kabelių kanalų ar pačių kabelių tariamas užimtumas ar būsimas paties savininko poreikis (rezervacija) ir pan., atitinkamų argumentų pagrįstumo patikrinimo ribotos galimybės ir procedūra, užimanti daug laiko (abonentai nori žinoti per kiek laiko tiksliai bus įdiegtas ryšys, tuo tarpu pats alternatyvus operatorius negali prognozuoti dėl nurodytų priežasčių atitinkamo termino). Dėl šios priežasties dažnu atveju patogiau ir greičiau yra tiesti savo infrastruktūrą nei ją nuomotis, dėl ko patiriami ženklūs kaštai. Todėl Europos Komisijos rekomendacijose išvada, jog fiksuoto telefono ryšio operatoriai gali optimizuoti savo kaštus, Lietuvos atžvilgiu nepagrįsta. Todėl alternatyvių operatorių skambučių užbaigimo kaina, patiriant didesnius kaštus dėl nepakankamos galimybės naudotis esama infrastruktūra, reiškia, jog skambučių užbaigimo kaina negali būti lygi buvusio monopolisto skambučių užbaigimo kainai. UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ pastebi, jog Taryba net judriojo ryšio operatorių atžvilgiu iki 2012 m. gruodžio 31 d.¹ suteikia galimybes taikyti nesimetrines skambučių užbaigimo kainas, nors judriojo ryšio operatoriai neturi jokių ženklesnių problemų dėl infrastruktūros, naujiems judriojo ryšio operatoriams sudaromos ganėtinai neblogos galimybės naudotis iš karto net visa esama infrastruktūra (yra 3 savarankiški tinklai, konkuruojantis tarpusavyje), veikiant kaip virtualiam operatoriui. Tokiu būdu, UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ laiko, jog alternatyvūs fiksuoto telefono ryšio operatoriai yra ganėtinai blogesnėje padėtyje nei į rinką įeinantys ar savo dalį plečiantys maži judriojo ryšio operatoriai, nes fiksuoto telefono ryšio veiklos pradinė pozicija iki kol pasiekama bent 20 proc. rinkos dalis yra ganėtinai prastesnė (nėra nei faktinės nei finansinės galimybės nuomotis iš karto visą fiksuoto ryšio infrastruktūrą, o jos dėl dalies nuoma dažnu atveju problematinė). Atsižvelgiant į tai kas minėta aukščiau, UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ nesuprantama, kodėl Taryba judriojo ryšio operatorių atžvilgiu nesilaiko Europos Komisijos rekomendacijų, o fiksuoto telefono ryšio operatorių atžvilgiu laikomasi itin griežtai, nors minėtos rekomendacijos nėra imperatyvaus pobūdžio. Dėl nurodyto, UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ siūlo viršutinės alternatyvių operatorių skambučių užbaigimo kainos ribos nesieti su TEO LT, AB atitinkama paslaugų kaina įeinantiems į rinką fiksuoto telefono ryšio operatoriams ar operatoriams, kuria plečia savo veiklą tol, kol pasiekia 20 proc. bendros Lietuvos Respublikos skambučių užbaigimo rinkos dalies.

Papildomai UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ pažymi, jog bendrovei nežinoma, jog kuris nors Lietuvos Respublikos alternatyvus fiksuoto telefono ryšio operatorius TEO LT, AB (tuometinė AB „Lietuvos telekomas“) atžvilgiu nuo pat rinkos liberalizacijos būtų taikęs kitokią skambučių užbaigimo paslaugos kainą nacionalinės kilmės pokalbių srautui nei taikė pati TEO LT, AB. Nepaisant to, jog daliai skambučių alternatyvūs fiksuoto telefono ryšio operatoriai TEO LT, AB atžvilgiu taikė tokias pat kainas, visgi atitinkama aplinkybė, mūsų nuomone, nepersidėjo prie konkurencijos skatinimo fiksuoto telefono ryšio rinkoje – TEO LT, AB iki šiol tebėra super-dominuojantis fiksuoto telefono ryšio operatorius.

Taryba teisės aktų pagalba įteisinusi, mūsų manymu, TEO LT, AB turima rinkos galia pasiektus rezultatus, tikrai nepaskatins atitinkamoje srityje konkurencijos. Įprastiniam paslaugos gavėjui nejučiat konkurentų teikiamos fiksuoto telefono ryšio paslaugos kokybės skirtumų, konkurencija tarp operatorių mažmeninėje rinkoje daugiausia gali pasireikšti, matyt, tik teikiamų paslaugų kainomis, įskaitant mažmeninių skambučių kainą iš konkuruojančių operatorių tinklų. Tuo atveju, jeigu

¹ Tarybos Konsultacijos dėl balso skambučių užbaigimo individualiuose viešuosiuose judriojo telefono ryšio tinkluose rinkos tyrimo rezultatų medžiaga, skelbiama www.rtt.lt.

operatorius neturi galimybių laisvai nustatyti didmeninių paslaugų kainų, vadinasi, nėra pakankamai ir instrumentų įtakoti mažmeninių paslaugų kainų, kurios paslaugos gavėjui turi didžiausią reikšmę pasirinkant operatorių. Kartu tai reiškia, jog fiksuoto telefono ryšio operatoriams apsunkinama galimybė kovoti dėl paslaugų gavėjų, kartu tai, mūsų nuomone, sudaro TEO LT, AB sąlygas ir toliau išsaugoti turimą itin ženklią rinkos dalį.

II. Dėl TEO LT, AB kaip pirkėjo derybinės galios įsigyjant UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ teikiamą skambučių užbaigimo paslaugą ir su tuo susijusių faktinių aplinkybių

Ataskaitos 1.4.4. p. nurodyta, jog „TEO LT, AB vykdant 2008 m. sausio 31 d. RRT sprendimą dėl efektyvaus operatoriaus kainų nustatymo ir 2008 m. rugpjūčio 1 d. 40 procentų sumažinus skambučių užbaigimo TEO LT, AB Tinkle kainas, ūkio subjektai UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“, UAB „Linkotelus“ ir UAB „CSC TELECOM“ nesutiko vykdyti tinklų sujungimo sutarčių C1.1 prieduose nustatytos nuostatos ir nepasirašė tinklų sujungimo sutarčių papildomų susitarimų. Dėl šios priežasties UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“, UAB „Linkotelus“ ir UAB „CSC TELECOM“ savo Tinkluose taikė 0,10 Lt/min skambučio užbaigimo kainą piko laiku, ne piko laiku – 0,06 Lt/min ir skambučio sudarymo kainą – 0,06 lito <...>“. Atitinkamai konstatuota ir Ataskaitos 3.9.4. p. 2 p. (91-92 psl.) bei padaryta išvada, jog UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ atžvilgiu kiti operatoriai neturi derybinės galios, nes TEO LT, AB nesusiderėjo iki 2009 m. balandžio 24 d. dėl UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ skambučių užbaigimo kainų sumažinimo. Ta pati išvada kartojama ir kituose Ataskaitose vietoje, pavyzdžiui, Ataskaitos 4.10 p., o Ataskaitos 3.9.6 p. nurodyta, jog UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ turi motyvų ir galimybių taikyti pernelyg aukštas skambučių užbaigimo kainas.

Remiantis minėtais Ataskaitos teiginiais panašios išvados padarytos ir Tarnybos direktoriaus įsakymo projekte „Dėl ūkio subjekto UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“, turinčio didelę įtaką skambučių užbaigimo UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ viešame telefono ryšio tinkle, teikiamame fiksuotoje vietoje, rinkoje“ (toliau – įsakymo projektas) – įsakymo projekto 1.2.1.4 p., 1.2.2.2. p. ir 2.3 p., taip pat 4 p.

Aukščiau nurodytos aplinkybės atskleistos neišsamiai ir neatitinka 2008 m. balandžio mėn. – 2009 m. balandžio mėn. buvusių faktų, realių UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ lūkesčių ir tikslų, faktinio TEO LT, AB elgesio ir pan. Priešingai nei konstatuota, UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ laikėsi tinklų sujungimo sutarties, siekė sumažinti savo ir TEO LT, AB teikiamų skambučių užbaigimo paslaugos kainą ir priešingai, TEO LT, AB, mūsų manymu, savo veiksmais to neleido padaryti. Būtent:

- UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ pirmasis pakvietė TEO LT, AB į derybas, nes siekė sumažinti savo terminavimo² paslaugų kainą. Detalizuojant galima pažymėti, jog tai buvo padaryta 2008 m. balandžio 11 d. bei 2008 m. birželio 6 d. raštais³. Iš pastarojo rašto matyti, jog

² Pastaba: terminavimo paslauga susideda skambučių užbaigimo ir bet kokios galimos skambučių tranzito paslaugos.

³ Atitinkami dokumentai, kaip ir toliau rašte nurodyti dokumentai, yra ginčo, kuriame 2008 m. gruodžio 24 d. priimtas sprendimas Nr. (46.26)GPS-42, medžiagoje, taip pat administracinės bylos (Vilniaus apygardos administracinio teismo, bylos Nr. I-1947-142/2009,

į derybas buvo siekiama įtraukti net Tarnybą, kas tik patvirtina, kad UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ siekis sumažinti savo paslaugų kainas Tarnybai buvo žinomas dar 2008 m. pirmą pusmetį, vėliau pakartotas nagrinėjant ginčą Tarnybos ginčų tarp ūkio subjektų, teikiančių elektroninių ryšių tinklus ir(ar) paslaugas, sprendimo komisijoje (2008 m. gruodžio 24 d. sprendimas Nr. (46.26)GPS-42, 2008 m. gruodžio 15 d. posėdžio protokolas).

- UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ įsitikinimu, TEO LT, AB į kvietimus derėtis tinkamai nereagavo, o vėliau pati vienašališkai siekė pakeisti 2004 m. liepos 15 d. tinklų sujungimo sutartį Nr. 2004/LTP-59 – 2008 m. liepos 22 d. raštas⁴. Taip pat TEO LT, AB nereagavo į vėlesnius UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ raginimus pradėti derybas – 2008 m. liepos 31 d. raštas.
- TEO LT, AB iki pat 2009 m. vasario 2 d. rašto, t.y. net po Tarnybos ginčų tarp ūkio subjektų, teikiančių elektroninių ryšių tinklus ir(ar) paslaugas, sprendimo komisijos 2008 m. gruodžio 24 d. sprendimo Nr. (46.26)GPS-42 patvirtinimo⁵, mūsų manymu, naudodamasi savo ekonomine galia ir konkurenciniu pranašumu bei grasindama nutraukti tinklų sujungimo sutartį vertė UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ taikyti tokias pat terminavimo paslaugų kainas, kokias taikė TEO LT, AB, t.y. vienašališkai sumažintas kainas. Tai patvirtina TEO LT, AB 2008 m. rugsėjo 22 d. raštas, 2008 m. rugsėjo 30 d. raštas, 2008 m. spalio 22 d. raštas, 2009 m. vasario 2 d. raštas.
- Tarnybos ginčų tarp ūkio subjektų, teikiančių elektroninių ryšių tinklus ir(ar) paslaugas, sprendimo komisijos 2008 m. gruodžio 24 d. sprendimas Nr. (46.26)GPS-42 priimtas ir dėl to, jog TEO LT, AB nesiderėjo su UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“, t.y. tinkamai nereagavo į UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ kvietimus derėtis dėl jos terminavimo paslaugos kainos, be kita ko, juo buvo konstatuota, jog TEO LT, AB neturėti teisės vienašališkai keisti šalių sudarytą tinklų sujungimo sutartį, įskaitant ir terminavimo paslaugų kainas. Į ginčų komisiją kreipėsi ne TEO LT, AB, o UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“, kurios teisės ir teisėti interesai buvo pažeidžiami. Žodinio ginčo nagrinėjimo metu UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ aiškiai išreikė poziciją, jog nori keisti savo paslaugų kainą, jos kainodarą, jog atitinkama kaina gali būti panašiam kaip TEO LT, AB kainų lygyje, jei pavyktų susiderėti dėl tinklų sujungimo sutarties tinkamos simetrijos. Atitinkamos aplinkybės užfiksuotos komisijos 2008 m. gruodžio 15 d. posėdžio protokole. Papildomai akcentuota, jog Tarnybai reguliuojant mažmenines TEO LT, AB kainas UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ nenaudinga turėti didesnes didmeninių paslaugų kainas, kadangi tokiu atveju skambutis iš TEO LT, AB tinklą į UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ tinklą būtų brangesnis, kas daro tokį operatorių ir jo kainodarą nepatraukliais.
- Po Tarnybos sprendimo, kuomet TEO LT, AB buvo įpareigota derėtis, TEO LT, AB ne tik priėmė UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ kreditines sąskaitas, bet ir pati išrašė atitinkamas sąskaitas dėl savo paslaugų, taip padidindama savo paslaugų kainą nuo pat 2008 m. rugpjūčio

atsakovas byloje - Tarnyba) dėl Tarnybos direktoriaus 2009 m. balandžio 24 d. įsakymo Nr. 1V-559 (Žin., 2009, Nr. 35-488) panaikinimo medžiagoje (šiuo metu byla perduoda Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui).

⁴ Pastebėtina, jog TEO LT, AB judriojo ryšio operatorių atžvilgių skambučių užbaigimo paslaugą savo tinkle pradėjo teikti pigiau dar anksčiau nei savo tiesioginiams konkurentams – alternatyviems viešojo fiksuoto telefono ryšio operatoriams. Kaina buvo sumažinta dar 2008 m. balandžio 25 d. (Ataskaitos 52 psl., 7 lentelė) ir ši aplinkybė leidžia įtarti, jog TEO LT, AB diskriminavo kitus fiksuoto telefono ryšio operatorius taikydama judriojo ryšio operatoriams mažesnius tarifus nei alternatyvių fiksuoto telefono ryšio operatorių atžvilgiu.

⁵ Tarnybos direktoriaus 2009 m. sausio 16 d. įsakymas Nr. 1V-78.

1 d. (TEO LT, AB 2009 m. vasario 2 d. raštas). Viso to pasėkoje TEO LT, AB pritaikė UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ atžvilgiu didesnes savo paslaugų kainas, nei jos buvo taikomos kitiems ūkio subjektams.

- TEO LT, AB 2009 m. vasario 2 d. raštu be kita ko po daugiau kaip 6 mėnesių pakvietė UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ į derybas. Nuo minėtos datos iki pat paskutiniojo 2009 m. balandžio 20 d. derybinio susitikimo TEO LT, AB atžvilgiu taikė UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ atžvilgiu didesnes savo terminavimo paslaugų kainas, nei jos buvo taikomos kitiems ūkio subjektams. Tik paskutinio derybinio posėdžio metu TEO LT, AB prasitarė, jog TEO LT, AB sumažino UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ atžvilgiu terminavimo paslaugų kainą iki Tarnybos nustatyto lygio ir kad apie tai UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ yra pranešta. Nors TEO LT, AB neva savo paslaugų kainą sumažino 2009 m. balandžio 10 d. raštu, tačiau toks raštas buvo gautas tik 2009 m. balandžio 21 d. Taigi, iki minėtos datos UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ buvo priversta pirkti iš TEO LT, AB paslaugas didesne kaina nei TEO LT, AB parduodavo kitiems ūkio subjektams.

Kadangi TEO LT, AB derybų metu pardavinėjo paslaugas UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ brangiau, vadinasi, tai, mūsų nuomone, tik patvirtina paties TEO LT, AB nenorą derėtis, nes pradėjus laikytis Ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus įpareigojimo TEO LT, AB už savo paslaugas būtų gavusi 40 proc. mažiau pajamų, ypač įvertinus faktą, jog nagrinėjamu laikotarpiu UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ pirkdavo iš TEO LT, AB paslaugų daugiau nei TEO LT, AB. Pavyzdžiui, jei TEO LT, AB nupirkdavo iš UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ 1 min. nacionalinio terminavimo paslaugos, TEO LT, AB sumokėdavo UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ naudai 10 ct be PVM + 6 ct be PVM. Atitinkamai ir UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ mokėdavo TEO LT, AB atžvilgiu už nacionalinio terminavimo paslaugą. Kadangi UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ abonentai tuo metu skambino gerokai daugiau į TEO LT, AB tinklą nei TEO LT, AB abonentai į UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ tinklą, TEO LT, AB už atitinkamas paslaugas nagrinėjamu periodu gavo didesnes pajamas, t.y. UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ mokėjo už paslaugas brangiau nei kiti operatoriai. Vadinasi, nepaisant to, jog TEO LT, AB mokėjo brangiau už UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ teikiamas paslaugas, tačiau UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ iš TEO LT, AB perkant daugiau paslaugų po įskaitymų TEO LT, AB derybų metu gaudavo daugiau pajamų nei būtų galėjusi gauti taikant mažesnes kainas. Maname, jog būtent šiuo aspektu ir pasireiškė ne TEO LT, AB derybinės galios netekimas, o jos turėjimas.

- Dar iki to momento, kuomet TEO LT, AB informavo apie savo terminavimo paslaugų kainų sumažinimą, UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ siūlė suvienodinti (sumažinti) kainas ir spręsti dėl kitų klausimų. UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ dar 2009 m. balandžio 3 d. raštu nebegalėdama mokėti už TEO LT, AB terminavimo paslaugas brangiau siūlė TEO LT, AB laikinai nustatyti vienodas terminavimo paslaugų kainas ir atskirai derėtis dėl tinklų sujungimo sutarties. Tačiau TEO LT, AB nesutiko su tokia derybų eiga. Akivaizdu, kad TEO LT, AB buvo žinoma, jog UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ negalės ilgai iš TEO LT, AB pirkti terminavimo paslaugas brangiau, nes bendra tokiu atveju TEO LT, AB naudai mokėtina suma po piniginių prievolių įskaitymo gerokai didesnė nei galėjusi būti po kainų sumažinimo. UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ norėdama likti patraukliu operatoriumi artimiausioje perspektyvoje būtų buvusi priversta dirbti itin nuostolingai arba savo paslaugas parduoti gerokai

brangiau nei kiti ūkio subjektai atitinkamas paslaugas, kas būtų reiškę, jog UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ anksčiau ar vėliau bus priversta besąlygiškai sutikti su TEO LT, AB reikalavimais. Bet kokiu atveju toks rezultatas, mūsų manymu, TEO LT, AB tenkino ir tai patvirtino faktinis jos elgesys, kuomet, mūsų įsitikinimu, buvo rodomas aiškus nenoras derėtis.

- TEO LT, AB taikydama UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ atžvilgiu brangesnes terminavimo paslaugų kainas nei kitiems ūkio subjektams ir suprasdama, jog UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ anksčiau ar vėliau bus priversta besąlygiškai sutikti su TEO LT, AB reikalavimais, UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ nuomone, aiškiai vilkino derybas – į pirmąsias derybas TEO LT, AB atstovai atėjo nepasiruošę kalbėti apie UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ paslaugų kainas, dėl ko derybinis susitikimas buvo atidėtas (patvirtina 2009 m. vasario 23 d. protokolas, taip pat antstolio faktinių aplinkybių konstatavimo protokolas). 2009 m. vasario 27 d. susitikimo metu TEO LT, AB reikalaujant tokios pat paslaugų kainos, UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ pareikalavo tokių pat sąlygų teikiant su terminavimo paslauga susijusioms priemonėms (tinklų sujungimo taško, talpos ir kt. mokesčių). UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ nurodė, jog 2008 m. liepos 31 d. pateiktos kainos buvo pasiūlytos įvertinus faktą, jog atitinkamų priemonių kaštai nekompensuojami, todėl atskiro pasiūlymo dėl susijusių priemonių apmokestinimo nepateikė. Šalys sutarė, jog abi ieškos sprendimo būdų. UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ peržiūrės galimybes sumažinti paslaugų kainą ir pateiks pasiūlymą. Atitinkamai buvo paprašyta ir iš TEO LT, AB pusės tarpinio pasiūlymo. Šalys sutarė, jog sekančio susitikimo datą nustatys gavusios kitos šalies pasiūlymą dėl sutarties keitimo.

UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ atitinkamą pasiūlymą pateikė 2009 m. kovo 6 d., tuo tarpu TEO LT, AB savojo nepateikė. Susitikimo datos UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ vis nepavyko suderinti su TEO LT, AB. Apie tai net buvo pranešta Tarnybai 2009 m. kovo 24 d. raštu, o 2009 m. kovo 25 d. UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ dar kartą kreipėsi į TEO LT, AB raštu. Kitas derybinis susitikimas įvyko daugiau nei praėjus mėnesiui po paskutiniojo, kas tik vėl patvirtina, jog UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ tikrai buvo suinteresuota derėtis, ko, matyt, negalima teigti apie TEO LT, AB.

- Kaip buvo nurodyta aukščiau, mūsų manymu, TEO LT, AB vilkino derybas, nes kaip buvo nurodyta aukščiau, šiai bendrovei buvo naudinga taikyti didesnes terminavimo paslaugų kainas, juo labiau atsižvelgiant į tą aplinkybę, jog TEO LT, AB net siūlė stabdyti derybas ir palaukti civilinio teismo sprendimo dėl tinklų sujungimo sutarties C1.1 priedo (2009 m. vasario 27 d. protokolas). UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ matydama atitinkamą problemą net 2009 m. kovo 25 d. raštu kreipdamasi į TEO LT, AB siūlė tarpininkavimo procedūrą Tarnyboje, kas tik patvirtina UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ norą susiderėti. Tuo tarpu TEO LT, AB nuo jos atsisakė, kas tik dar kartą parodė jos nenorėjimą spręsti tinklų sujungimo sutarties pakeitimo klausimų.

Taigi visų derybų metu UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ siekė ne tik sumažinti savo paslaugų kainą, bet ir TEO LT, AB paslaugų kainą, nes UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ už TEO LT, AB paslaugas, kurių buvo perkama daugiau nei parduodama TEO LT, AB naudai, po tarpusavio šalių įskaitymo buvo priversta mokėti gerokai daugiau nei būtų mokėjusi esant sumažintai

kainai bei brangiau nei kiti operatoriai mokėjo TEO LT, AB už atitinkamas paslaugas. Darytina vienareikšmiška išvada, jog Ataskaitoje nurodyti teiginiai, neva:

- UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ nesutiko mažinti skambučių užbaigimo kainos ir tik dėl to UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ (po to, kai TEO LT, AB priėmė UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ kreditines sąskaitas) taikė nuo 2008 m. rugpjūčio 1 d. 0,10 Lt/min skambučio už-baigimo kainą piko laiku, ne piko laiku – 0,06 Lt/min ir skambučio sudarymo kainą – 0,06 lito;
- UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ atžvilgiu TEO LT, AB ir kiti operatoriai neturi pirkėjo derybinės galios;
- UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ turi motyvų ir galimybių taikyti pernelyg aukštas skambučių užbaigimo kainas,

- neatitinka tiesos.

Dėl šios priežasties Ataskaita ir Įsakymo projektas tikslintini, pašalinant bet kokius teiginius apie UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ nesutikimą mažinti skambučių užbaigimo paslaugas, skambučių paslaugų pirkėjų, ypač TEO LT, AB, derybinės galios praradimą, taip pat apie UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ motyvų ir galimybių taikyti pernelyg aukštas skambučių užbaigimo kainas turėjimą (Įsakymo projekto 1.2.1.4 p., 1.2.2.2. p. ir 2.3 p., Ataskaitos 1.4.4. p., 3.9.4. p. 2 p., 3.9.6 p., 4.10 p. ir t.t.).

Taip pat pažymėtina, jog UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ be aukščiau nurodytų priežasčių nesutiko nuo 2008 m. rugpjūčio 1 d. taikyti TEO LT, AB nurodytas kainas ir dėl to, jog tarp šalių nebuvo išspręstas klausimas dėl tinklų sujungimo C1.1 priedo nuostatos dėl terminavimo paslaugų kainų siejimo teisinio statuso – tarp šalių vyko ginčai dėl minėtos nuostatos egzistavimo, o TEO LT, AB jiems spręsti, mūsų supratimu, nedėjo pakankamai pastangų, tuo labiau 2008 m. liepos 22 d. raštu ir turima savo ekonomine galia, mūsų nuomone, TEO LT, AB siekė priversti UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ patvirtinti minėtos nuostatos egzistavimą ją pritaikydama. Pažymime, jog Ataskaitoje netiesiogiai minima tinklų sujungimo sutarties C1.1 priedo nuostata dėl kainų susiejimo UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ iniciatyva panaikinta dar 2005 m. gegužės 1 d. remiantis pagal tuometinės AB „Lietuvos telekomas“ (dabartinė TEO LT, AB) standartines sutarčių sąlygas pasirašytos tinklų sujungimo sutarties 13.4 p. ir 13.4.1. p. pagrindais, t.y. tuometinei AB „Lietuvos telekomas“ neatsiliepus į registruota pašto siunta pateiktą 2005 m. kovo 11 d. rašytinį pasiūlymą dėl atitinkamos nuostatos panaikinimo per 45 dienas. Registruota pašto siunta, kuria buvo siūstas pasiūlymas, įteikta bendrovei 2005 m. kovo 16 d. Kadangi AB „Lietuvos telekomas“ visai neatsakė į UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ pateiktą pasiūlymą, remiantis minėtais tinklų sujungimo sutarties punktais, tuometinės tinklų sujungimo sutarties C1.1 priede buvusi nuostata dėl kainų susiejimo tapo negaliojanti nuo 2005 m. gegužės 1 d. Apie tai UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ papildomai informavo TEO LT, AB 2005 m. gegužės 13 d. raštu. Nors Tarnybos ginčų tarp ūkio subjektų, teikiančių elektroninių ryšių tinklus ir(ar) paslaugas, sprendimo komisijos 2008 m. spalio 7 d. sprendimu Nr. (46.26) GPS-23 atitinkamas reikalavimas buvo atmestas, tačiau šiuo metu minėtas sprendimas apskųstas Vilniaus apygardos teismui (civilinės bylos Nr. 2-642-262/2009). Šio rašto parengimo dienai minėtoje byloje net nėra priimtas sprendimas. Vadinasi, Ataskaitoje bet kokios

nuorodos į aiškiai neįvardytą, tačiau nuspėjama tinklų sujungimo sutarties C1.1 priedo nuostatą negalimos, juo labiau tai būtų laikoma tam tikru spaudimu civilinę bylą nagrinėjančiam teismui. Dėl šios priežasties Ataskaita tikslintina, pašalinant bet kokias nuorodas į UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ ir TEO LT, AB tinklų sujungimo sutarties C1.1 priedo nuostatas, neva, nustatančias kainų susiejimą.

Papildomai pastebėtina, jog Ataskaitos 2.1.1. p. nurodyta paslaugos pakeičiamumo analizė paklausos atžvilgiu ir 2.1.2 p. paslaugos pakeičiamumo analizė pasiūlos atžvilgiu nagrinėjamu atveju nepakankama. Šiuo atveju būtina atkreipti dėmesį į aplinkybę, jog UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ skambučių užbaigimo paslaugos dalis lyginant su bendra visuose Lietuvos Respublikos teikiamuose tinkluose yra nedidelė (Ataskaitos 3.9.1 p., 88 psl.). UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ skambučių užbaigimo paslaugos pirkėjų derybinė galia turėtų būti vertinama ir pagal bendrą skambučių užbaigimo paslaugos dalį visuose Lietuvos Respublikos teikiamuose tinkluose, ypač TEO LT, AB atžvilgiu. Skambučių užbaigimo paslauga kaip skambučio sudedamoji dalis negali atskirai egzistuoti nuo kitų sudedamųjų skambučio dalių – inicijavimo ir tranzito. Ta aplinkybė, jog operatorius užima 100 proc. rinkos skambučių užbaigimo paslaugos savo tinkle dar nereiškia, jog toks operatorius turi kokį nors pranašumą. Tuo atveju, kai tokio operatoriaus terminavimo paslaugos jo tinkle nesudaro nei 1 proc. visų Lietuvos Respublikoje užbaigiamų skambučių fiksuotame tinkle dalies ir derybos vyksta tarp šio operatoriaus (UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“) ir kito operatoriaus (TEO LT, AB), kuris užbaigia 99 proc. visų užbaigiamų skambučių fiksuotame tinkle, akivaizdu, jog mažesnis operatorius (UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“) negali turėti jokios realios derybinės galios prieš daug skambučių užbaigiantį operatorių (TEO LT, AB) nepaisant to, jog tik mažasis operatorius (UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“) gali užbaigti skambučius savo tinkle – mažasis operatorius (UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“) nesusitaręs su didžiuoju operatoriumi (TEO LT, AB) neturės galimybes jam parduoti savo terminavimo paslaugos. Tai reiškia, jog mažojo operatoriaus (UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“) abonentams negalės prisiskambinti visi didžiojo operatoriaus (TEO LT, AB) abonentai. Tokiu atveju toks mažasis operatorius (UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“) neturėtų galimybių išlikti telekomunikacijų rinkoje, nes neatsiras tokių abonentų, kuriems nebus reikalingi skambučiai iš absoliučios daugumos kitų fiksuoto telefono ryšio abonentų. Taigi, manome, jog Ataskaita turėtų būti papildyta ir minėtos aplinkybės analize.

III. Neišspręsti klausimai, kitos pastabos

Ataskaita, Įsakymų projektas, taip pat Tarnybos direktoriaus įsakymo projektas „Dėl ūkio subjekto TEO LT, AB, turinčio didelę įtaką skambučių užbaigimo TEO LT, AB viešame telefono ryšio tinkle, teikiamame fiksuotoje vietoje, rinkoje“ (toliau – TEO LT, AB įsakymo projektas) neišsprendžia šių klausimų arba juos sprendžia tik dalinai:

- Pagal Ataskaitoje išdėstytus teiginius UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ taikytina skambučių užbaigimo paslaugos kaina, nustatoma pagal Įsakymo projekto 4.1 p., atsižvelgiant į technologinio neutralumo principą įsigaliojus Įsakymo projektui bus lygi TEO LT, AB skambučių

užbaigimo paslaugai, apimant TEO LT, AB tinkle dėl šio tinklo specifikos taikomas II tipo nacionalinio tranzito paslaugų kainas. Manome, jog atitinkama aplinkybė turėtų būti patikslinta [sakymo projekte tam, kad nebūtų sudarytos sąlygos TEO LT, AB reikalauti, jog UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ skambučių užbaigimo paslaugos kaina būtų lygi TEO LT, AB skambučių užbaigimo kainai, kurioje nebūtų įtraukta TEO LT, AB II tipo tranzito paslaugos kaina.

- [sakymo projektas aiškiai nenurodo UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ teisės nuo [sakymo projekto įsigaliojimo taikyti vieningą skambučių užbaigimo kainodarą (ne didesnę nei TEO LT, AB turi teisę taikyti), t.y. paslaugas apmokestinti nepriklausomai nuo skambučio užbaigimo momento paros laiko atžvilgiu (angl. *flat rate* tipo kainodara), kaip tai turi teisę taikyti TEO LT, AB pagal Tarnybos direktoriaus 2008 m. sausio 31 d. [sakymą Nr. 1V-101. Taip pat [sakymo projekte nedetalizuojama, ar šia teise bus galima naudotis visų telefono ryšio operatorių atžvilgiu, ar tik TEO LT, AB atžvilgiu. Dėl šios priežasties [sakymo projektas tikslintinas.
- TEO LT, AB [sakymo projektas nepateikia TEO LT, AB paslaugų kainos, jas apmokestinant nepriklausomai nuo skambučio užbaigimo momento paros laiko atžvilgiu (angl. *flat rate* tipo kainodara). Minėta aplinkybė nesuderinama Tarnybos direktoriaus 2008 m. sausio 31 d. [sakymo Nr. 1V-101 nuostatomis, numatančiomis TEO LT, AB teisę keisti skambučių užbaigimo paslaugos apmokestinimo kainodarą. Tuo atveju, jeigu TEO LT, AB nuo TEO LT, AB [sakymo projekto įsigaliojimo neturės teisės taikyti kitokio tipo kainodaros, manome, jog atitinkama aplinkybė TEO LT, AB [sakymo projekte tikslintina.
- [sakymo projektas, mūsų supratimu, nedraudžia UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ nuo [sakymo įsigaliojimo momento taikyti mažesnę skambučio užbaigimo kainą nei TEO LT, AB taikoma skambučių užbaigimo kaina. Tačiau atitinkama aplinkybė nėra tiksliai užfiksuota [sakymo projekte. Taip pat nėra tikslios informacijos, ar šia teise galima naudotis visų telefono ryšio operatorių atžvilgiu, ar tik TEO LT, AB atžvilgiu, t.y. [sakymo projektas nepateikia aiškaus atsakymo, ar UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ nuo [sakymo įsigaliojimo momento galės taikyti skirtingas mažesnes skambučio užbaigimo kainas nei TEO LT, AB taikomos skambučių užbaigimo kainos skirtingų operatorių atžvilgiu.
- [sakymo projektas nepateikia atsakymo, ar fiksuoto telefono ryšio operatoriams bus reikalinga inicijuoti derybas dėl tinklų sujungimo sutarties pakeitimų su TEO LT, AB ir kitais operatoriais, vykdant [sakymo projekto 4.2-4.3 p. ir TEO LT, AB [sakymo projekto 4.2.4-4.2.5 p. Aiškiai nenurodoma, ar minėtos nuostatos lemia tai, jog nepaisant tinklų sujungimo nuostatų, TEO LT, AB ir alternatyvūs operatoriai, tarpusavyje sujungę tinklus, nuo minėtų [sakymų projektų įsigaliojimo dienos, atsižvelgiant į dabartinę situaciją savaime neturės vienas kito atžvilgiu mokėti tinklų sujungimo taškų suteikimo ir palaikymo (periodinių) mokesčių, taip pat talpos juose suteikimo ir palaikymo (periodinių) mokesčių.
- Nėra aiškus [sakymo projekto 4.2.1 ir 4.2.2 p. bei TEO LT, AB [sakymo projekto 4.2.4.1 ir 4.2.4.2 p. santykis, taip pat neapibrėžta [sakymo projekto 4.2.2 p. bei TEO LT, AB [sakymo projekto 4.2.4.2 p. pateikiama sąvoka „*patiria su tinklų sujungimu susijusias sąnaudas*“. Nėra aišku, kaip tokiu atveju turi būti pagrindžiamos sąnaudos, ar jų įtraukimas į tinklų sujungimo

sutartį būtinas, taip pat ar sąnaudų padengimas netaikytinas, kai atitinkamos priemonės naudojamos abipusiškai, pavyzdžiui, tinklų sujungimo taško suteikimas.

- Įsakymo projekto 4.3 p. ir TEO LT, AB įsakymo projekto 4.2.5 p. numatyta, jog už fizinės linijos naudojimą sąnaudos pasidalijamos proporcingai atitinkamos linijos naudojimui pagal ta linija persiųstų pokalbių srautą. Jei UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ teisingai supranta, tai šiuo atveju sąnaudos dalijamos pagal proporcingai išsiųstų į kitą tinklą pokalbių srautų atžvilgiu. Tokiu atveju pokalbius gaunantis operatorius gauna du kartus pajamų – už skambučių užbaigimą ir už fizinę liniją. Visgi, fizinės linijos sąnaudų dalijimasis turėtų būti vykdomas pusiau, nes naudą už tarptinklinius pokalbius turi abi pusės: tiek pokalbius siunčiantis operatorius gauna pajamas iš savo abonentų, tiek pokalbius priimantis operatorius gauna pajamas už skambučių užbaigimą. Todėl teigti, jog pokalbių srautų persiuntimas viena ar kita kryptimi suteikia vienai kuriai šaliai didesnę naudą nei kitai, nepagrįstas. Vienintelis svarstytinas apribojimas tokiu atveju galėtų būti tik tam tikras minimalus persiunčiamų pokalbių srautas per tam tikrą periodą, pavyzdžiui kalendorinį mėnesį, kuris leistų laikyti tinklų sujungimą visumine prasme pelningu. Todėl laikome, jog nuostata, numatanti už fizinės linijos naudojimą sąnaudų pasidalijimą proporcingai atitinkamos linijos naudojimui pagal ta linija persiųstų pokalbių srautą, nepagrįsta ir keistina ta apimtimi, jog tokios sąnaudos tarp susijungiančių operatorių dalinamos pusiau.
- Įsakymo projekte ir TEO LT, AB įsakymo projekte nėra nustatyta jų įsigaliojimo data. Manome, jog reikalinga nurodyti konkrečią įsigaliojimą datą ir tuo atveju, jeigu operatoriams bus reikalinga derėtis dėl tinklų sujungimo sutarčių pakeitimų, įsigaliojimo data turi būti nustatyta atsižvelgiant į minėtą aplinkybę.

Kitos pastabos, susijusios su konsultacija:

- Ataskaitos 3.9.4. p. 15 lentelėje (92 psl.) nurodyta, jog skambučių užbaigimo kainos UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ tinkle nuo 2008 m. rugpjūčio 1 d. tapo nevienodos. Pastebime, jog šios kainos faktiškai tapo nevienodos tik 2009 m. vasario 2 d. TEO LT, AB priėmus UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ kreditines sąskaitas ir kartu pateikus savo kreditines sąskaitas, kurios faktiškai padidino TEO LT, AB skambučių paslaugų kainą nuo 2008 m. rugpjūčio 1 d. iki pat 2009 m. vasario 2 d. Padidinta TEO LT, AB paslaugų kaina buvo taikoma iki pat 2009 m. balandžio mėn. (plačiau šio rašto II dalyje). Dėl šios priežasties tikslintini 15 lentelėje nurodyti duomenys.
- Ataskaitos 3.9.4. p. 3 p. (93 psl.) nurodyta, jog skambučių užbaigimo kainos TEO LT, AB ir UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ tinkluose iki 2008 m. rugpjūčio 1 d. buvo vienodos. Pastebime, jog minėtų paslaugų kainos buvo vienodos tik užbaigiant nacionalinės kilmės pokalbių srautus. Tuo tarpu UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ užbaigiant per TEO LT, AB siunčiamą tarptautinės kilmės užsienio srautą buvo taikoma kitokio dydžio skambučių užbaigimo paslaugos kaina.
- Ataskaitos 1.4.5 p. 4 lentelėje nurodyti neteisingi duomenys apie UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ paskirtų telefono numerių skaičių 2009 m. rugpjūčio 1 d. – vietoj 8063 vnt. turi būti 37465 vnt.

UAB „Nacionalinis telekomunikacijų tinklas“ dėkoja Tarnybai už sudarytą galimybę pateikti savo nuomonę, pastabas ir pasiūlymus dėl įsakymų projektų bei tikisi, kad visa tai bus tinkamai įvertinta ir atsižvelgta priimant sprendimą dėl galutinių įsakymų projektų redakcijų.

Pagarbiai

Direktorius

Vidas Pukėnas